Zuzana G e l n a r o v á (Praha) – Michal G e l n a r (Praha)

NĚKOLIK TOPONYM Z BRDSKÉ VRCHOVINY VZTAHUJÍCÍCH SE K DĚJINÁM SKLÁŘSTVÍ

SEVERAL TOPONYMS IN THE BRDY HIGHLANDS RELATING TO THE HISTORY OF GLASS-MAKING

The Brdy Highlands situated southwest from Prague is composed of three parts – Brdy, Hřebeny and hilly area of Příbram. The Brdy Highlands is primarily known in the past as an area for mining and processing of metals, coal mining, and later uranium ore mining. There were also several glassworks in the past centuries and from 1996 small family glassworks SHB in Bělčice village continue in this tradition and operate south of the observed highlands. There are many toponyms relating to the extinct glassworks and subsequent operations associated with the manufacturing of glass which worked here in the past. We excerpted them from written sources and literature supplemented by cartographic study.

Keywords

onomastics, toponyms, glass-making, glassworks, history, the Brdy Highlands, Bohemia

Studie pokračuje v mapování a popisu toponym vztahujících se k výrobě skla či k činnosti spojené s výrobou skla obecně, porůznu zaznamenaných v písemných i kartografických pramenech a v literatuře, a to v prostoru rozprostírajícího se na jihozápad od hlavního města republiky až k východnímu předpolí Plzeňska.

Rozsáhlé lesnaté plochy prostoru Brd, s podcelky Hřebenů a Křivoklátské vrchoviny, ležících západně a jihozápadně od Prahy, byly v minulosti využívány nejen k těžbě rudného bohatství, ale i k těžbě dřevní hmoty a vhodných sklotvorných hornin pro provoz několika sklářských hutí a skláren.[1)]

I když to není obecně známo, i zde byly zakládány sklářské hutě využívající veliké zásoby dřeva z rozsáhlých ploch tohoto dodnes lesnatého prostoru, jehož značná část je vojenským újezdem Brdy. Některé z níže uvedených hutí se zasloužily nějakým způsobem o rozvoj sklářství v českých zemích či je provozovaly významné sklářské osobnosti.

Nejstarší sklářskou huť bychom pravděpodobně mohli hledat v mikroregionu Rožmitálska, v okolí vrchu Na Skláři (700,6 m) se starším jménem polesí *Sklarz*. Byla snad zřízena v okolí katastru obce Hutě pod Třemšínem a je písemným pramenem

[1)] Viz Z. Gelnarová – M. Gelnar, Toponyma, hydronyma a oronyma v Lužických horách a jejich okolí ve vztahu k dějinám sklářství, Acta onomastica 52, 2011, s. 55, pozn. 1.

uváděna již k roku 1526.[2)] Nic více o ní vlastně nevíme. Přestože se v tomto prostoru pohybují archeologové, dosud nebylo takto staré naleziště sklářské hutě objeveno. Současná regionální literatura ji sice umísťuje do západního prostoru za obcí mezi Třemešný vrch (696,5 m) a severozápadně ležící vrch Hengst (759 m), ale to lze přičíst neznalosti archeology publikovaných sběrů hmotných pramenů z lokality sklářské hutě datované přibližně do doby třetí čtvrtiny 18. století. Do téhož mladšího časového horizontu lze zařadit ony sběry. Archeolog J. Fröhlich[3)] dovodil na základě práce archiváře G. Hofmanna, že k datu 1526 se bude nejspíš jednat o huť železářskou, která zanikla před rokem 1544. Přesto nevylučujeme, že nějaká starší sklářská huť na Rožmitálsku existovala, jak dokládá jméno vrchu u Teslín, ke kterému zde nejsou dosud nalezeny hmotné prameny.[4)]

Naopak jedním z výjimečných pyrotechnických podniků byla sklárna u Hořovic, založená v druhé polovině 18. století pro nový otop tavicí pece, a to používání uhlí, což byl v Čechách nově zaváděný způsob otápění sklářských pecí. Tento technický vývojový trend ve sklářství byl v souladu s průmyslovou revolucí mající počátky v Anglii a v Čechách byl následně podporován monarchií.

Pro snazší orientaci ve výčtu katastrů (**k. ú.**) postupujeme od severu k jihu, bez zřetele k době založení či trvání provozu toho kterého sklářského pyrotechnického či pyrotechnologického provozu nebo jím příbuzných aktivit. Písmenem **L** značíme literaturu, ve které je stručná, eventuálně i důležitá zmínka, respektive obsáhlejší a podrobnější text ke sklářské huti či sklárně, nebo také k objektu souvisejícímu se sklářskou výrobou. Písmenem **K** uvádíme kartografický pramen historický nebo současný.

1. k. ú. Hořovice (Horschowitz, Horžowitz), leží 50 km od Prahy a přibližně 15 km jihozápadně od Berouna. První písemná zmínka o obci je z roku 1303. Od roku 1322 jsou Hořovice uváděny již jako městečko.

1.1. *häferey Glashütte genant*

1.1.1. I. vojenské mapování josefské, Čechy, mapový list č. 140.

1.2. *Sklena Hut*

1.2.1. II. vojenské mapování Františkovo, Čechy, mapový list W-10-II.

1.3. *Sklená huť*

[2)] F. Mareš, České sklo, Praha 1893, s. 26; B. Štiess, Rožmitálské sklářství, Jihočeský sborník historický 30, 1–2, 1961, s. 77; J. Adler, Sklárny na Příbramsku. In: M. Bělohlávek (ed.), Vlastivědný sborník Podbrdska 8–9, Příbram 1974–1975, s. 111; J. Fröhlich, K lokalizaci a výrobnímu sortimentu rožmitálských skláren. In: V. Smolová (ed.), Podbrdsko V, Příbram 1998, s. 196.

[3)] J. Fröhlich, o. c. v pozn. 2, s. 196.

[4)] Zde pořadové č. 5.

1.3.1. III. vojenské mapování františko-josefské, Čechy, mapový list 4152-3.
1.4. *huť Hořovská*
1.4.1. Mareš 1893, s. 126.
1.4. *Sklenářka*
1.4.1. Čepelák 1959, s. 64, 67; www.mapy.cz – Hořovice.
K: I. vojenské mapování josefské, Čechy, mapový list č. 140.
II. vojenské mapování Františkovo, Čechy, mapový list W-10-II.
III. vojenské mapování františko-josefské, Čechy, mapový list 4152-3.
www.mapy.cz – Hořovice.

Sklářská huť byla založena na panství Hořovice severozápadně od města na půl cesty směrem k obci Tlustice. Dnes je prostor součástí intravilánu města jako místní část jeho katastru s názvem Sklenářka. Je to název bývalé sklářské osady se sklářskou hutí, dnes hodonymum složitější uliční sítě na severozápadním okraji města v prostoru domu s čp. 33 a jeho okolí, kde býval areál sklářské hutě. Někdy je takto jmenováno několik objektů této okrajové městské čtvrti či celá tato čtvrť: „...pojmenování okrajové městské čtvrti «Sklenářka"“, jak uvádí Čepelák.[5)] V této sídelní jednotce města, jedné z několika, je dnes řada bytových a rodinných domů a několik výrobních a dopravních firem.

Sklářskou huť s použitím kamenouhelného otopu, dle vynálezu a výkresu skelmistra Tobiáše Matěje Adlera, majitele několika sklářských hutí,[6)] nechal zbudovat na svém hořovickém panství hrabě Eugen z Vrbna v roce 1765. V následujícím roce 1766 zde T. M. Adler, jenž huť vedl, prováděl zkoušky – jako první v celém tehdejším státě monarchie – tavit sklo ve sklářské peci otápěné pomocí kamenného uhlí namísto dřeva. Otápění pecí uhlím prosazoval zákon z roku 1754 o hospodaření s dřevním bohatstvím lesů v monarchii. Tyto pokusy zde prováděl Adler až do své smrti v roce 1770. Na této sklářské huti se posléze velmi angažoval manufakturní komisař berounského kraje Antonín Hilgartner.[7)] Za něj zde pracoval skelmistr František Denk.

[5)] V. Čepelák, Manufakturní výroba na Hořovicku v druhé polovině 18. století. In: J. Tywoniak – K. Jiřík (eds.), Středočeský sborník historický, sv. 3, Praha 1959, s. 67.
[6)] Tobiášovy poblíž Kvildy, röhrenberské (dnes Žlíbky u Strážného na Šumavě), dobříšské (zde pořadové č. 2), rožmitálské (zde pořadové č. 6).
[7)] B. Štiess, Hořovické arkanum, Časopis Společnosti přátel starožitností 61, č. 2, 1953, s. 107–113. Ve sbírce map a plánů Národního archivu je uloženo několik kresebných pohledů na sklářské pece, předložených pravděpodobně dvorským komerciálním úřadům v roce 1770 tímto komisařem. S největší pravděpodobností tyto kresby nedokumentují hořovickou sklářskou pec, neboť z topeniště pece vykukují štěpiny dřeva. Kresby publikoval J. Petráň v roce 1974.

Následujícím skelmistrem zde byl Antonín Kamp (též psáno Kamm). Provoz sklářské hutě zanikl v roce 1783.[8)]

Snaha nalézt nějaké hmotné památky po tomto výjimečném pyrotechnickém provozu za pomocí terénní prospekce, provedené v roce 2012, byla bezvýsledná.

L: Schebek 1878, s. XI; Mareš 1893, s. 126; Slokar 1914, s. 513; Štiess 1953, s. 105–113; Čepelák 1959, s. 63–67; Štiess 1962, s. 276; Adler 1974–1975, s. 115; Adler 1984, s. 271.

2. k. ú. Obecnice (původně Obetznitz / Obecnice), leží severozápadně cca 5,5 km od Příbramě. Bývalá samota Skelná Huť se nalézá 7 km jihozápadně od obce Obecnice, na jejímž katastru se rozkládá, 5 km od Bohutína a cca 3 km severozápadně od nedaleké obce Láz.

2.1. *Glaßshütte*

2.1.1. I. vojenské mapování, Čechy, mapový list c 175.

2.2. *Glashütte*

2.2.1. Charte von Pilsner Kreis des Königreichis Böheim etc.

2.3. *Hutie*

2.3.1. II. vojenské mapování, Čechy, mapový list W-11-II.

2.4. *Glashütten J. H.(Hutě)*

2.4.1. III. vojenské mapování, Čechy, mapový list 4152-1

2.5. *Hutě*

2.5.1. Císařský otisk stabilního katastru Obecnice, 1839, mapový list XXIII.

2.6. *Skelná Huť*, název osady

2.6.1. III. vojenské mapování františko-josefské, Čechy, mapový list 4152.

2.7. *U Skelné hutě*

2.7.1. http://www.mapy.cz – Obecnice.

2.8. *Adlerswald*, polesí patřící ke sklářské huti

2.8.1. I. vojenské mapování, Čechy, mapový list c 175.

2.9. *Glashütten Förster*

2.9.1. II. vojenské mapování, Čechy, mapový list W-11-II.

2.10. *Rev. Skelna Huť* – název polesí

2.10.1. III. vojenské mapování františko-josefské, Čechy, mapový list 4152.

2.11. *Glaßs Stampf /Glaß=Stampf* (dvě hydrotechnická díla na potoce pod sebou)

2.11.1. I. vojenské mapování, Čechy, mapový list c 158 a c 175.

2.12. *Flusárna*

2.12.1. III. vojenské mapování, Čechy, mapový list 4152-1.

[8)] J. Adler, o. c. v pozn. 2, s. 116.

2.13. *Emaus oder Flusarna,* někde v prostoru dnešní Příbramě, místní části Drmlovo Pole v Březových Horách.[9)]

2.13.1. I. vojenské mapování, Čechy, mapový list c 175.

2.14. *Dobříšská huť*

2.15.1. Adler 1974–1975, s. 115.

K: I. vojenské mapování, Čechy, mapový list c140, c158, c175.

II. vojenské mapování, Čechy, mapový list W-11-II.

III. vojenské mapování františko-josefské, Čechy, mapový list 4152-1.

Císařský otisk stabilního katastru Obecnice, 1839, list XXIII.

Mapa Brdy a Rokycansko, č. 34, edice Klubu českých turistů, 1 : 50 000, 1. vydání 1999.

http://www.mapy.cz – Obecnice.

V roce 1749 huťmistr Tobiáš Matěj Adler[10)] postavil na vlastní náklady sklářskou huť na dobříšském panství knížete Jindřicha Pavla Františka Mansfelda. Proto je v pramenech či v literatuře mnohdy uváděna jako huť dobříšská. Stála v lesích západně od města Příbramě a obce Bohutín, proto také v některých písemných pramenech uváděná jako příbramská či bohutínská,[11)] Dobříšská huť,[12)] skelná huť u Bohutína či u Lázu, podle obcí sousedících s obecnickým katastrem, ze kterých je dnes k bývalé osadě Skelná Huť blíže než z Obecnice.

Huťmistr T. M. Adler dal vybudovat pro tuto sklářskou huť umělý vodní příkop za použití vod Lázského potoka, místy v terénu dodnes zřetelný. Ve sklářské huti byl zaměstnán také blíže neznámý Ferdinand Adler, jeden z mnoha členů tohoto široce rozvětveného sklářského rodu. Po smrti T. M. Adlera v roce 1770 připadla huť jeho

---

9) Emmaus z němčiny, vysvětleno jako „teplý pramen“ (http://de.wikipedia.org/wiki/Emmaus), což odráží technologii výroby potaše (zastarale fluss), vyráběné z popela loužením a odpařováním vody z louhu v kotlích, tj. kalcinací (vyžíháním) surového drasla v kalcinačních pecích. Tato technologie probíhala v specializovaných objektech – potašárnách.

10) Tento huťmistr byl majitelem další sklářské hutě na arcibiskupském panství Rožmitál /Rosmital/ a na Šumavě u Strážného /Kužvarda, Kuschwarda, Kunžvart/ na českokrumlovském panství.

11) J. Adler, o. c. v pozn. 2, s. 114: „..novou huť na dobříšském panství za Bohutínem,..“. Také E. Schebek, Böhmens Glasindustrie und Glashandel, Prag 1878, s. XVIII; J. Lněničková, Hlavní tabela skláren, sklářských mistrů a sklářů v Českém království (1771–1772). In: I. Martinovský (ed.), Minulostí Západočeského kraje XXXII, Plzeň 1997, s. 200.

12) Např. B. Štiess, Rožmitálské sklářství, Jihočeský sborník historický 30, 1–2, 1961, s. 79 („…novou sklárnu ‚v dobříšském lese‘) a pozn. 18 („…officinis vitreis Dobržíschensibus…“); s. 80, pozn. 18 („…uvádí z dobřížské sklárny, … z nových hutí sklenných tedy dobříšských,… s označením ‚z nových skelných hutí‘ (míněno dobříšských … 1750“.).

synovi Tobiáši Rafaelovi. Ten ji provozoval až do roku 1783, kdy mu vypršela smlouva s panstvím. Téhož roku huť přestala pracovat.

První prospekce sklářské lokality, ležící ve Vojenském výcvikovém prostoru Jince, byla provedena autory v září 2005, kdy na čtyřiatřicetiletý provoz sklářské hutě již vizuálně nic neupomínalo. V prostoru luk jsme zevrubnou rekognoskací nalezli čtyři drobné zlomky tavicích pánví a několik amorfních hrudek skelných tavenin a nístějového skla.[13)] Druhá zevrubnější prospekce byla realizována v říjnu 2013. Rozptýlené hmotné prameny nalezeny v louce ležící podél této komunikace od obce Láz, díky mnoha krtincům v prostoru mezi současnou asfaltovou silnicí a rybníčkem. Nalezeny drobné skleněné kapky, amorfní taveniny křišťálového skla, tři velmi drobné zlomky výrobků a čtyři opět drobné zlomky technické sklářské keramiky – tavicích pánví a tzv. chladicích hrnců.[14)] Soubor dokumentující v místě zaniklou aktivitu novověkých sklářů dokládá také několik drobných zlomků domácenské keramiky.

L: Schebek 1878, s. XVIII; Mareš 1893, s. 101, 126; Štiess 1953, s. 113; Čepelák 1959, s. 56–89; Štiess 1961, s. 79, 80, pozn. 18; Adler 1974–1975, s. 111, 114; Adler 1974, s. 119–152.

3. k. ú. Vranovice (dř. Wranowitz), první písemná zmínka o vsi pochází z roku 1318.

Leží 7 km severovýchodně od Rožmitálu pod Třemšínem a ve stejné vzdálenosti od obce Láz. Obě sousedí s katastrem obce Obecnice.

3.1. *nach Glashütten* (3 x), značení směru cesty na severovýchod do Obecnice, na jejímž katastru kdysi stála sklářská huť.

3.1.1. Císařský otisk stabilního katastru Vranovice, rok 1830, mapový list I.

3.2. *U stupniku*

3.2.1. Císařský otisk stabilního katastru Vranovice, rok 1830, mapový list I.

K: Císařský otisk stabilního katastru Vranovice, rok 1830.

Tato ves sousedí s předešlým katastrem obce Obecnice (viz výše), kde od poloviny 18. století byla činná sklářská huť v majetku členů rozvětveného sklářského rodu Adlerů. Na tomto katastru stála kdysi - jak dokládá uvedené toponymum - stoupa, která drtila suroviny pro adlerovskou sklářskou huť.

Na mapovém listu císařského otisku stabilního katastru obce Vranovic tento stupník není zakreslen, přesto ho verbální tradice inventuje toponymem, i když toto

---

[13)] Nístějové sklo vzniká vytečením žhavé skloviny z prasklé pánve do nístěje pece a odtud do skelné jímky nebo u starých pecí do topného kanálu, mnohdy smíchaná s dřevěným popelem a dalšími nečistotami, např. z pánve, zdiva či z klenby pece. Často nesprávně nazýváno skleněná struska. Struska je železářský termín.

[14)] Zlomky chladicích hrnců jsou odlišné od ostatní užitkové keramiky, mají režný střep cihlově červený, často s příměsí slídy – M. Gelnar, Technická sklářská keramika – chladicí hrnce. In: O. Merta (ed.), Archeologia technica 16, Brno 2004, s. 65–71.

hydrotechnické dílo jako součást sklářské hutě na katastru sousední Obecnice již nějakou dobu neexistovalo. Mapování tak zachytilo jen jeho jméno. Je jisté, že v sobě odráží vzpomínku na zaniklou sklářskou stoupu, používanou k drcení křemene či hornin s obsahem oxidu křemičitého (SiO_2), provozované v prostoru pronajatém skláři Adlerovi majitelem dobříšského panství (viz toponymum **2.8.** *Adlerswald*).

4. k. ú. Míšov (dř. Mischowa, Mischow, něm. Miessow), leží cca 10,5 km od Rožmitálu pod Třemšínem, cca 20 km od Příbrami. Ves Míšov je poprvé doložena roku 1346. Zanikla za husitských válek. Údajně obnovena až v 17. století při sklářské huti uváděné u obce Bělehrad i Bělohrad[15)]

4.1. *Hutě*

4.1.1. II. vojenské mapování Františkovo, Čechy, mapový list W-11-III.

4.2. *Za sklenénau Hutj*, pojmenování několika parcel.

4.2.1. Císařský otisk stabilního katastru Míšov, rok 1838, skica a mapový list IV.

4.3. *Skelné hutě*

4.3.1. II. vojenské mapování Františkovo, Čechy, mapový list W-11-III.

4.4. *Skelná Huť*

4.4.1. Mapa Brdy a Třemšínsko, č. 35, edice Klubu českých turistů, 1 : 50 000, 1. vydání 1994, aktualizovaný dotisk 1998.

K.: Müllerova mapa Čech, 1720.

II. vojenské františko-josefské mapování, Čechy, mapový list W-11-III.

Císařský otisk stabilního katastru Míšov, 1838, skica a mapový list IV.

Mapa Brdy a Třemšínsko, č. 35, edice Klubu českých turistů, 1 : 50 000, 1. vydání 1994, aktualizovaný dotisk 1998.

První zmínky o této sklářské huti na bývalém panství Spálené Poříčí sahají – bez uvedení bližšího data a polohy – do počátku druhé poloviny 17. století. Huť stála na statku Poříčí hraběte Františka Eusebia Khuena. Ten ji opět uvedl v činnost roku 1675, když před tím dva roky byla mimo provoz. Kdy a kým však byla založena, nám dosud známé písemné prameny nesdělují. Až z konce devadesátých let 17. století uvádějí skelmistra Jana Dolma „Joannes Tholm, tehdegssy mystr myssowské sklenene Hutj“ (podepisujícího se však Dolm), přišlého ze zrušené sklárny v Hinterhäuseru u Nýrska (nyní Zadní Chalupy). V roce 1706 jej na dobu pěti let střídá nový nájemce Jan Tomáš Werner z Grafenriedu (po roce 1945 Lučina) u Poběžovic na Domažlicku. U sklářské huti byl postaven stupník a flusárna (potašárna) na výrobu drasla (potaše). V roce 1708 je zde zmíněn skelmistr Kryštof Hülgarth (též Helkert).[16)] Nový majitel panství Karel

---

[15)] J. Koželuh, Sklářství na Novomitrovicku, Zpravodaj Okresního muzea Plzeň/jih 2, 1982, s. 9.

[16)] J. Adler, o. c. v pozn. 2, s. 111; G. Hofmann, Míšovská sklárna v první polovině 18. století.

Josef hrabě Desfours uzavírá v roce 1733 na dobu tří let smlouvu na pronájem sklárny na výrobu zrcadlového skla s Janem Hoferem a jeho ženou.[17)] Pravděpodobně posledním nájemcem byl sklářský mistr František Abele, zakladatel rozvětvené rodiny skelmistrů,[18)] který přišel na tuto sklárnu nejspíše již koncem roku 1734. Novou smlouvu uzavírá v roce 1738. Ale již o rok později vrchnost uzavírá smlouvu s norimberským obchodníkem zrcadly Jakubem Muscatem. Adler zde nadále působil, pravděpodobně jako sklářský mistr.

Ten další smlouvu s vrchností uzavírá v roce 1842. Novým majitelem panství se stal hrabě Filip Josef Gallas. Edice tereziánského katastru huť neuvádí. V roce 1750 panství koupila správa Metropolitní kapituly u sv. Víta v Praze, která se skelmistrem Abelem uzavírala smlouvy do jara 1753, kdy se počítalo s vyhašením hutě. Ta zde tak byla v provozu, byť s přestávkou, přibližně 80 let.

Z literatury se dovídáme, že majitelé sklářské hutě odebírali potřebné suroviny k tavení skla z blízkého či vzdálenějšího okolí. Dřevo odebírali zprvu z okolí sklárny, později ze vzdálenějšího. To zpracovávali jednak k otopu pecí, jednak je používali k výrobě potaše (nazývané také flus či salajka), tj. taviva, jedné ze tří sklotvorných surovin. Tu vyráběli vyluhováním a kalcinací popele převážně z dřev listnatých stromů. Huťmistr Abele si potaš (salajku), byť neoprávněně, vyráběl sám. Písemné prameny dokládají smlouvu mezi Janem Tomášem Wernerem a vrchností, která se zavazuje postavit flusárnu (zastarale též draslárna, nyní potašárna) a také stoupu s jednou světnicí.[19)]

Další základní surovinou k výrobě skla byl křemen, resp. křemenný písek. Ten byl dovážen až z těškovského (dříve těžkovského) revíru na zbirožském panství, kde se těžil z vrchu zvaného Rač.[20)]

(K otázce příchodu Františka Abele do Čech). In: S. Polák (ed.), Vlastivědný sborník Podbrdska 25, Příbram 1983, s. 18.

17) Výrobu tabulového, tzn. zrcadlového skla, také dokládá v roce 1735 jméno Kryštofa Bauera, uváděného jako Spigelmacher, v 1737 Jana Wagnera „tabulář ze skelné huti." (B. Štiess, Z historie mišovské sklárny, Minulostí Západočeského kraje XVIII, 1982, s. 146.)

18) Historické pojmenování zakladatele, majitele nebo nájemce sklářské hutě. Huťmistr je v současnosti mistr sklářské pece a řídí práci sklářských dílen.

19) B. Štiess, Co víme o mišovské huti, Český lid 49, č. 5, 1962, s. 223.

20) Ráč – na listu c 139 prvního vojenského mapování uveden jako *Hrascht Hura*, na listu W--10-III druhého vojenského mapování je toponymum *Ratscher Bergrücken*, na listu 4051-4 třetího vojenského mapování nazván *Ráčer Berge*, na listu 4051 téhož mapování jen *Radec* (!). Též nazýván Radeč (J. Kratochvíl, Topografická mineralogie Čech, V, Praha 1962, s. 357). Je to západní výběžek Křivoklátské vrchoviny cca 4 km dlouhý, tvořící osu Přírodního parku Radeč. Jeho nejvyšší kóta je dnes jako dříve nazývaná *Brno* (718 m). (E. Maur,

Stanoviště bývalé sklárny nebylo ve většině textů přesněji uváděno. Jako jediný ji do míst stavení čp. 10 umístil vlastivědný pracovník J. Koželuh v roce 1982. Obec je sice zakreslena na Müllerově mapě Čech z roku 1720 obvyklým symbolem číšky a názvem *Mischowa*, ale měřítko mapy nám nedovolovalo přesně určit její lokaci v terénu. Také v I. vojenském mapování z let 1764–1768 (1780–1783 rektifikace) je obec uvedena shodně, zde bez symbolu sklárny. Tou dobou již byla řadu let mimo provoz.

Terénní prospekcí v roce 2006 nebylo ani po dotazování u místních obyvatel nic nalezeno, přestože část obce nese jméno *Skelné Hutě*. Na jaře následujícího roku byla prospekce autorů úspěšnější. Stanoviště bývalého hutního areálu se nachází na jihovýchodě katastru obce při čp. 10. Zde stojí venkovské stavení s několika jinými hospodářskými objekty (stodoly, kůlny apod.). V prostoru kolem objektu byla provedena rekognoskace se sběry hmotných pramenů; těmi je množství drobného nístějového skla, skelných tavenin, drobné zlomky výrobků a sklářské technické keramiky, tj. tavicích šamotových pánví.

L: Štiess 1950, s. 65n.; Štiess 1961, s. 77n.; Štiess 1962, s. 222–224; Adler 1974–1975, s. 111–116; Maur 1980, s. 196–197; Štiess 1982, s. 143–147; Koželuh 1982, s. 9; Hoffmann 1983, s. 17–21; Čáka 1999, s. 259; Fröhlich 1998, s. 196–198; Gelnar 2012, s. 250–259.

5. k. ú. Teslíny (dř. Teslin), tato malá ves, dnes součást obce Věšín, leží asi 5 km západně od Věšína a cca 2 km východně od Míšova. Na současné místo z původní osady Teslín, patřící již ve 14. století benediktinskému probošství, přenesena pravděpodobně koncem 16. století.

5.1. *Sklarz*, toponymum lesa (polesí)

5.1.1. Císařský otisk stabilního katastru Věšín, 1830, skica a mapový list V.

5.2. *von vorder Glashütten*, směr komunikace na sousední katastr Hutě pod Třemšínem, kde byly také sklářské hutě.

5.2.1. Císařský otisk stabilního katastru Věšín, 1830, mapový list X.

5.3. *von Glashütten*, směr komunikace na sousední katastr Hutě pod Třemšínem, kde byly také sklářské hutě.

5.3.1. Císařský otisk stabilního katastru Věšín, 1830, skica a mapový list X.

5.4. *Sklař*, označení vrchu u kóty 703 m

5.4.1. III. vojenské mapování františko-josefské, Čechy, mapový list 4151-4.

5.5. *Na skláři*, kóta 700,6 m

Z dějin sklářské výroby na Radnicku, Minulosti Západočeského kraje 16, 1980, s. 196–197; J. Kratochvíl, o. c. v pozn. 20, s. 357–358.)

5.5.1. III. vojenské mapování františko-josefské, Čechy, mapový list 4151; Mapa Brdy a Třemšínsko, edice Klubu českých turistů č. 35, 1 : 50 000, 1. vydání 1994, aktualizovaný dotisk 1998.

K: Císařský otisk stabilního katastru Věšín, 1830.

III. vojenské mapování františko-josefské, Čechy, mapový list 4151-4.

Mapa Brdy a Třemšínsko, edice Klubu českých turistů č. 35, 1 : 50 000, 1. vydání 1994, aktualizovaný dotisk 1998.

Zdali lze toto oronymum vztáhnout k dosud neznámé sklářské huti, jež je prvně zmíněna na počátku druhé čtvrtiny 16. století, respektive r. 1526, u nedalekého městečka Rožmitálu, je otázkou. Napomohlo by její lokalizování v terénu. V kladném případě tak objevení jejího stanoviště s nalezením alespoň orientačně datovatelných hmotných pramenů by bylo v souladu s uváděnou zmínkou v literatuře.

L: Sommer 1840, s. 154, 156, 157; Schaller 1790, s. 309; Mareš 1893, s. 26, 126; Slavík 1930, reprint 2005, s. 167; Zuman 1940, s. 190; Štiess 1961, 77–79; Štiess 1962, s. 222–224; Adler 1974–1975, s. 111–116; Adler 1975, s. 12–18; Štiess 1982, s. 143–147; Fröhlich 1998, s. 196–198.

6. k. ú. Hutě pod Třemšínem (původně Vordere Glashütten), Přední (*Hinter Glashütten*) a Zadní (*Vordere Glashütten*), obec leží přibližně 8 km od městečka Rožmitál pod Třemšínem.

6.1. *Zadní skelné huti (Hintern glas Hütten)*, rok 1759[21)]

6.1.1. Panství Rožmitál, Velkostatek Rožmitál, karton 4, Národní archiv.

6.2. *…zadní skleny Huttie,… Zadní Sklenny Huttie*, rok 1763.

6.2.1. Panství Rožmitál, Velkostatek Rožmitál, karton 4, Národní archiv.

6.3. *Hutty*

6.3.1. Charte von Pilsner Kreis des Königreichis Böheim etc.

6.4. *Hutti*

6.4.1. Müllerova mapa Čech 1720.

6.5. *Glashütten Hof*

6.5.1. Mapa Feldt und Wiesen Zinss Beschreibung Buch, 1744. Státní ústřední archiv Praha, fond Arcibiskupský archiv.

6.6. *Hinter Glashütten, Vorder Glashütten*

[21)] V písemných pramenech psaných němčinou je často při vyjmenovávání sklářské hutě či sklárny uvedeno množné číslo. To pak budí dojem, že těchto pyrotechnických objektů bylo více. Mnozí čeští autoři uvádějící při překladu písemných pramenů termín *Glassehütten*, toto – celkem logicky – překládají jako množné číslo. Nabývají tak dojmu, že v popisovaném prostoru bylo několik sklářských hutí, aniž k tomu měli oporu v dalších písemných pramenech. To je mylné překládání; v němčině bylo velmi často užíváno při popisu zejména technických objektů množné číslo.

6.6.1. Císařský otisk stabilního katastru Hutě pod Třemšínem (Vorder Glashütten), 1830, mapový list III.; III. vojenské mapování františko-josefské, Čechy, mapový list 4151.

6.7. „*...ze Sklenných hutí* (míněno rožmitálských)...“

6.7.1. Štiess 1961, s. 80.

6.8. *Hutě pod Třemšínem* (dř. *Zadní Hutě*)

6.8.1. Štiess 1961, s. 77.

6.9. *Zadní Hutě*; starší(?) díl obce Hutě pod Třemšínem

6.9.1. Štiess 1961, s. 77; Adler 1974–1975, s. 113, 115.

6.10. *Sklená huť*

6.10.1. Čáka 1999, s. 258.

6.11. *Sklenná Huť, Zadní – Přední Hutě pod Třemšínem*

6.11.1. Mapa Brdy a Třemšínsko, Edice Klubu českých turistů 35, 1. vydání 1994. Aktualizovaný dotisk 1998. V textové části B4 uvedeno: „Sklenná Huť, v 16. století sklárny, zanikly roku 1750.“

6.12. *Na staré huti*

6.12.1. Čáka 1999, s. 258.

6.13. *W Brantich*, toponymum polesí

6.13.1. Císařský otisk stabilního katastru Hutě pod Třemšínem (Vorder Glashütten), 1830, skica a mapový list VI.

6.14. *Glashütten Revier*

6.14.1. II. vojenské mapování – Františkovo, Čechy, mapový list W-12-II.

6.15. *Glashüttner Revier*

6.15.1. III. vojenské mapování františko-josefské, Čechy, mapový list 4151-4.

6.16. *Huťské polesí*

6.16.1. Mapa Brdy a Třemšínsko, č. 35, edice Klubu českých turistů, 1. vydání 1994, aktualizovaný dotisk 1998.

K: Müllerova mapa Čech 1720.

Mapa Feldt und Wiesen Zinss Beschreibung Buch 1744. Státní ústřední archiv Praha, fond Arcibiskupský archiv.

I. vojenské mapování josefské, Čechy, mapové listy č. 158 a 175.

Císařský otisk stabilního katastru Zadní Hutě, 1830, mapový list III.

Mapa Brdy a Třemšínsko č. 35, Edice Klubu českých turistů, 1. vydání 1994. Aktualizovaný dotisk 1998.

Nejstarší zmínka o nějaké, blíže nespecifikované, huti na Rožmitálsku pochází z počátku druhé čtvrti 16. století. V roce 1526 „...Václav Zima oznamuje Zdeňkovi Lvovi z Rožmitálu, že má židu dáti za paní Apolenu hutskou na doplacení huti mu

náležející.“ Byla tedy již před tímto datem. Archivář Hofmann zde dokládá za majitele panství Zdeňka Lva z Rožmitálu huť železářskou a hamr v první polovině 16. století.[22)] Slavík uvádí první železářskou huť před rok 1577.[23)] Její zánik je kladen do počátku 17. století.[24)] Adler[25)] a další uvádějí, že koncem třicetileté války roku 1645 byly hutě vypáleny. Nové železářské hutě a hamry zakládal od roku 1701 arcibiskup Jan Josef, hrabě z Brenneru.[26)] Tudíž je obtížné určit, zda písemné prameny uvádějící termín huť mají na mysli huť sklářskou či železářskou, nemají-li uvedena tato přídavná jména. Jak uvádí text Matouška, stála zde sklářská huť s osídlením již v roce 1654, kdy byla vypálena gecovskými vojáky za válečného pustošení během třicetileté války.

Sklářská huť, uváděná jako huť rožmitálská, byla pravděpodobně provozována v režii rožmitálského panství. Nejstarší rožmitálské matriky uvádějí pracovníky při sklářské huti až od roku 1670. Koncem 17. století je zde uváděn skelmistr Krištof Ssul. Od roku 1701 zde byl nájemce skelmistr Jan Dolm (také Dalm, Talm, Tolm), huť však byla před tímto datem mimo provoz pro její špatný stav.[27)] V roce 1716 skelmistr Jan Dolm umírá. O pět let později je uváděn jako nájemce hutě skelmistr Tobiáš Adler, pocházející údajně ze Štýrska (Štiess uvádí rok 1732).[28)] Ten společně se svým synem Tobiášem Matějem podepisuje nájemní smlouvu s vrchností roku 1732, kdy již byli na panství dvanáct let.

Sklářská huť stála přímo v osadě Zadní Hutě. Nájemce Tobiáš Adler umírá v 86 letech roku 1744, v díle pokračuje syn Tobiáš Matěj. Ten téhož roku ve vzdálenosti cca 1 km jihozápadně v lesích od osady Zadních Hutí postavil novou sklářskou huť. Při ní zřídil rybník zvaný Kotel, u něj mlýn a stoupu. Týž skelmistr postavil další sklářskou huť „v dobříšském lese“; dnes k. ú. Obecnice (zde pořadové č. 2). Produkční tabela uvádí rožmitálskou huť k roku 1753 a dominikální fase ještě 1754. Ta pro nedostatek dřeva zanikla pravděpodobně kolem roku 1760. Jiné (třetí?) stanoviště hutě z roku 1526 uvádí Zuman, který jí situuje do osady Přední Hutě.[29)] Ten ji s největší pravděpodobností spojil s hutí železářskou (viz výše).

Při rekognoskaci autorů v Předních Hutích byly nalezeny jen drobné železářské strusky na parcele při čp. 1. Po domnělé sklářské huti tam nebyly nalezeny žádné

[22)] G. Hofmann, Soupis železných hutí a hamrů v Čechách v období feudalismu, Rozpravy Národního technického muzea 14, Praha 1964, s. 70.
[23)] F. A. Slavík, Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí, Rožmitál pod Třemšínem 1930, reprint 2005, s. 168n.
[24)] G. Hofmann o. c. v pozn. 22, s. 70; J. Adler, o. c. v pozn. 2, s. 111–116.
[25)] J. Adler, o. c. v pozn. 2, s. 111.
[26)] F. A. Slavík, o. c. v pozn. 23, s. 168.
[27)] B. Štiess, o. c. v pozn. 2, s. 77.
[28)] B. Štiess, o. c. v pozn. 2, s. 78.

hmotné prameny.

Je zřejmé, že sklářská huť měla dvě stanoviště. Jedno v centru obce Zadní Hutě, druhé v lese při hutním rybníku zvaném Kotel. Z obou nalezišť byly vyzvednuty hmotné prameny po jejich činnosti, dokládající výrobu převážně plochého skla nebo obyčejného zeleného skla.[30)] Vápenec nutný k tavení skla byl doložen v prostoru Přední Hutě.[31)]

Zdali název obce pochází od provozu skelných hutí, či po hutích železářských a hamrech, které zde v minulosti také byly, je nejasné.[32)] Toponymum *W Brantich* s největší pravděpodobností dokládá prostor, kde se pálilo dřevo a klestí na popel pro potašárnu ve Voltuši.

Prospekce na obou nalezištích provedena archeologem Prácheňského muzea v Písku J. Fröhlichem (1987, 1996) a v tomto století několikrát autory (2005, 2006, 2007, 2008, 2011, 2013). Hmotnými prameny jsou jednak tabulové bezbarvé, modré a medově žluté sklo, okenní terč ze světlezeleného skla, foukané předměty jak z bezbarvého skla, tak i ze světlezeleného, ambrového, opalinového s výzdobou modrým sklem, dva s malbou emailovými barvami, jeden s výzdobou optickým dekorem, zlomky chladicích hrnců,[33)] zlomky tavicích pánví.

L: Sommer 1840, s. 154, 156, 157; Schaller 1790, s. 309; Mareš 1893, s. 26, 100, 101, 126; Slavík reprint 2005, s. 168; Zuman 1940, s. 190; Matoušek 1953, s. 111–113; Kratochvíl 1958, s. 294; Štiess 1961, 77–80; Štiess 1962, s. 222–224; Adler 1974–1975, s. 111–116; Adler 1975, s. 13; Štiess 1982, s. 143–147; Fröhlich 1998, s. 196–198.

7. k. ú. Voltuš (Woltusch), obec cca 2,5 km jihozápadně od Rožmitálu pod Třemšínem, dnes je jeho součástí.

7.1. *Flusshaus*, samota ležela severovýchodně od obce

7.1.1. Císařský otisk stabilního katastru Voltuš, 1830, mapový list I.

7.2. *Flusaržska*, traťový název – jméno pozemků jihozápadně od samoty, severovýchodně od obce směrem k *Flushausu*.

7.2.1. Císařský otisk stabilního katastru obce Voltuš, 1830, mapový list I.

7.3. *Flusárna*, objekt stál severně od obce Voltuše[34)]

[29)] F. Zuman, České sklářství, Sklářské rozhledy, č. 9–10, roč. XVII, 1940, s. 190.
[30)] J. Fröhlich, o. c. v pozn. 2, s. 197; autopsie autorů.
[31)] J. Kratochvíl, Topografická mineralogie Čech, II, Praha 1958, s. 294.
[32)] F. A. Slavík, o. c. v pozn. 23, s. 168.
[33)] J. Fröhlich, o. c. v pozn. 2, s. 197–198.
[34)] Z němčiny *Flussiederei*. Používán také název *Flusshaus* též *Pottaschensiederei* – objekt, ve kterém byla z popela stromů vyluhováním a kalcinací získávána potaš (uhličitan draselný –

7.3.1. III. vojenské mapování františko-josefské, Čechy, mapový list 4152; Mapa Brdy a Třemšínsko, Edice Klubu českých turistů 35, 1. vydání 1994. Aktualizovaný dotisk 1998.

7.4. *Branti*, prostor polesí jihozápadně od obce

7.4.1. Císařský otisk stabilního katastru Voltuš, 1830, mapový list II.

7.5. *von Vorder Glashütten*, 3 x u směru cesty do Hutí pod Třemšínem

7.5.1. Císařský otisk stabilního katastru Voltuš, 1830, mapový list I.

7.6. *nach Vorder Glashütten*, směr cesty do Hutí pod Třemšínem

7.6.1. Císařský otisk stabilního katastru Voltuš, 1830, mapový list II. a ad IV.

K: Císařský otisk stabilního katastru Voltuš, 1830, mapový list II a ad IV.

III. vojenské mapování františko-josefské, Čechy, mapový list 4152.

Mapa Brdy a Třemšínsko, Edice Klubu českých turistů 35, 1 : 50 000, 1. vydání 1994. Aktualizovaný dotisk 1998.

Flusárna (zastarale), nyní potašárna, byl objekt, ve kterém byl vyráběn tzv. flus (z německého *Fluss*) čili potaš (uhličitan draselný – K_2CO_3). Někdy v pozdním středověku či snad i dříve se při sklářských hutích začal popel louhovat a kalcinovat. Vznikl flus, též *salajka*, to znamená potaš, později vyráběná již samostatně v potašárnách. Je jisté, že zde tato výroba potaše souvisela s nedalekou rožmitálskou sklářskou hutí či hutěmi v Zadních a Předních Hutích (viz výše). Byla používána jako tavivo, kterým se vnášejí do skla alkalické složky usnadňující jeho tavení. Také byla a je používána při výrobě papíru, v textilní výrobě apod.

Toponymum *Branti* bychom vykládali jako požářiště. Jméno je uvedeno od obce jihozápadně a hypoteticky je vztahujeme nejpravděpodobněji k pálení dřeva (klestí) k získání popela pro výrobu potaše ve voltušské potašárně nebo u zaniklých Sadonic (ležely poblíž Skuhrova jihovýchodně od Rožmitálu pod Třemšínem).

L.: Slavík reprint 2005, s. 167–168; Adler 1974–1975, s. 113, 114.

8. k. ú. Nové Mitrovice (Neu Mitrowitz), městečko 13 km západně od Rožmitálu pod Třemšínem. První zmínka o osadě patřící k Železnému Újezdu na panství Spálené Poříčí je z roku 1626. Obec se zprvu jmenovala Hutě, až v roce 1708 je uvedena jako Nové Mitrovice. Byla pojmenována po rodu Vratislavů z Mitrovic, vlastnícím toto panství.

8.1. *Hutě*

8.1.1. Tento název osady souvisí z hutí železářskou, přesto zde v druhé polovině 19. století vznikla sklárna.

8.2. *Glashütte*

K_2CO_3). Zastarale nazýván také z němčiny *Flus*, *Flusmittel*. Slangově také v českých sklářských hutích a sklárnách salajka i flus. Profese flusař, draselník.

8.2.1. III. vojenské mapování, mapový list 4151- 4.

K: III. vojenské mapování, mapový list 4151- 4.

Sklářskou huť zde povolila zbudovat roku 1868 pražská metropolitní kapitula sv. Víta. Prvním nájemcem se stal Karel Rückl (1847–1891). Po jeho smrti vedla huť vdova Marie, v letech 1896–1921 syn Antonín, jeho bratr Karel se stal účetním, později prokuristou. Rücklové spravovali sklárnu až do r. 1921. V letech 1925 až 1929 byla značně poškozena povodněmi a následně požárem. Poté se v nájmu sklárny vystřídalo několik nájemců. Rokem 1926 zde výroba skla zanikla.[35)]

Sklářská huť byla vybudována na pozemku bývalé železářské hutě a slévárny, jež byla v provozu v letech 1841 až 1867. V devadesátých letech 19. století byl na parcele bývalé železářské hutě postaven dům pro sklářské dělníky. Objekt bývalé sklárny dosud stojí.

L: Koželuh 1982, s. 9–11; Čáka 1983, s. 103–112; Koželuh 1991; Koželuh – Lněničková 2012.

Závěr

V popisovaném prostoru Brd již ve středověku vznikala řada železářských hutí a hamrů, iniciovaných tamní drobnou šlechtou se středně velkým feudálním majetkem, která nemohla vzhledem k lesnaté a členité hornaté krajině rozvinout zemědělské aktivity. Proto hledala zdroj příjmů dobýváním a zpracováním přírodního nerostného bohatství této krajiny. První železářské hutě jsou zde doloženy již ve 14. století – Strašice, doloženy roku 1325.[36)] Zdali také hutě sklářské zde mají tak starou tradici, není dosud písemnými prameny doloženo.

V dobových mapových pramenech lze nalézt mnoho toponym, která by mohla evokovat výrobu skla a další technická zařízení potřebná k této činnosti, kupř. u obce Podlesí západně od Příbramě jsou toponyma, jež k podobným názorům mohou svádět – *Schmeltz Hütti, Pochwerk*. Tato toponyma ale mají vztah k místní těžbě a zpracování rud. (Proto je vhodné znát podrobněji historii zpracovávaných prostor.)

Prameny a literatura

Panství Rožmitál, Velkostatek Rožmitál, karton 4, Národní archiv Praha.

J. Adler, Sklárny na Příbramsku. In: M. Bělohlávek (ed.), Vlastivědný sborník Podbrdska 8–9, Příbram 1974–1975, s. 111–116.

[35)] J. Koželuh, Sklářství na Novomitrovicku, Zpravodaj Okresního muzea Plzeň/jih 2, 1982, s. 9–11; týž, Sklárna v Nových Mitrovicích (1868–1931), Blovice 1991.

[36)] J. Šťovíček, Železářští podnikatelé Ottové z Losu. (Příspěvek k podbrdskému železářství v 15.–16. století). In: Z. Rasl (ed.), Z dějin hutnictví 8, Rozpravy Národního technického muzea 79, Praha 1980, s. 28, pozn. 5.

J. Adler, Posázavské skelmistrovské rody, Listy genealogické a heraldické společnosti, Acta genealogica ac heraldica 10, 1975, s. 12–18.
J. Adler, První sklárna na uhelný otop v rakouském soustátí, Sklář a keramik 34, č. 9, 1984, s. 271–273.
J. V. Bezděk, Z dějin zapomenuté adlerovské sklárny, Muzejní zprávy Pražského kraje 3, č. 3–4, 1958, s. 50n.
J. Čáka, Brdské toulání, Praha 1983.
J. Čáka, Toulání po Brdech, Praha 1999.
V. Čepelák, Manufakturní výroba na Hořovicku v druhé polovině 18. století, Středočeský sborník historický 3, 1959, s. 56–89.
J. Fröhlich, K lokalizaci a výrobnímu sortimentu rožmitálských skláren. In: V. Smolová (ed.), Podbrdsko V, Příbram 1998, s. 196–198.
M. Gelnar, Technická sklářská keramika – chladicí hrnce. In: O. Merta (ed.), Archeologia technica 16, Brno 2004, s. 65–71.
M. Gelnar, Nálezy hmotných pramenů z lokality zaniklé sklárny v Míšově na panství Spálené Poříčí. In: E. Smolová (ed.), Podbrdsko XIX, Příbram 2012, s. 250–259.
Z. Gelnarová – M. Gelnar, Toponyma, hydronyma a oronyma v Lužických horách a jejich okolí ve vztahu k dějinám sklářství, Acta onomastica 52, 2011, s. 55–82.
G. Hofmann, Soupis železných hutí a hamrů v Čechách v období feudalismu, Rozpravy Národního technického muzea 14, Praha 1964.
G. Hofmann, Míšovská sklárna v první polovině 18. století. (K otázce příchodu Františka Abele do Čech). In: S. Polák (ed.), Vlastivědný sborník Podbrdska 25, Příbram 1983, s. 17–21.
J. Koželuh, Sklářství na Novomitrovicku, Zpravodaj Okresního muzea Plzeň/jih 2, 1982, s. 9–11.
J. Koželuh, Sklárna v Nových Mitrovicích (1868–1931), Blovice 1991.
J. Koželuh – J. Lněničková, Skleněná krása. Historie novomitrovické sklárny, Blovice 2012.
J. Kratochvíl, Topografická mineralogie Čech, II, Praha 1958.
J. Kratochvíl, Topografická mineralogie Čech, V, Praha 1962.
J. Lněničková, Hlavní tabela skláren, sklářských mistrů a sklářů v Českém království (1771–1772). In: I. Martinovský (ed.), Minulostí Západočeského kraje XXXII, Plzeň 1997, s. 197–220.
F. Mareš, České sklo, Praha 1893.
E. Maur, Z dějin sklářské výroby na Radnicku. In. M. Bělohlávek (ed.), Minulostí Západočeského kraje XVI, Plzeň 1980, s. 191–197.
L. Olivová-Nezbedová, Apelativum flusovna, Naše řeč 72, č. 4, 1989 (http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6871; shlédnuto 25. 6. 2014).
J. Petráň, Technická vyobrazení české sklářské pece z roku 1770. In: A. Langhamer (ed.), Ars vitraria 5, Jablonec nad Nisou 1974, s. 34–47.

E. Schebek, Böhmens Glasindustrie und Glashandel, Prag 1878.
F. A. Slavík, Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí, Rožmitál pod Třemšínem 1930, reprint 2005.
J. Slokar, Geschichte der österreichischen Industrie und ihrer Förderung unter Kaiser Franz I., Wien 1914.
B. Štiess, Hořovické arkanum, Časopis Společnosti přátel starožitností 61, č. 2, 1953, s. 105–113.
B. Štiess, Rožmitálské sklářství, Jihočeský sborník historický 30, 1–2, 1961, s. 77–80.
B. Štiess, Co víme o míšovské huti, Český lid 49, č. 5, 1962, s. 222–224.
B. Štiess, K dějinám topiva ve sklářských pecích, Sklář a keramik 32, č. 3, 1982, s. 61–63.
B. Štiess, Z historie míšovské sklárny. In: M. Bělohlávek (ed.), Minulostí Západočeského kraje XVIII, Plzeň 1982, s. 143–147.
J. Šťovíček, Železářští podnikatelé Ottové z Losu. (Příspěvek k podbrdskému železářství v 15.–16. století). In: Z. Rasl (ed.), Z dějin hutnictví 8, Rozpravy Národního technického muzea 79, Praha 1980, s. 16–43.
J. Woitsch, Zapomenutá potaš. Drasláři a draslářství v 18. a 19. století, Praha 2003.
F. Zuman, České sklářství, Sklářské rozhledy XVII, č. 9–10, 1940, s. 189–197.
Mapy:
I. vojenské mapování josefské, Čechy.
II. vojenské mapování Františkovo, Čechy.
III. vojenské mapování františko-josefské, Čechy.
Císařské otisky katastrů obcí.
Charte von Pilsner Kreise des Königreichis Böheim nach zuverlässigen geographischen Hü, asi 1830.
Mapa Feldt und Wiesen Zinss Beschreibung Buch 1744. Státní ústřední archiv Praha, fond Arcibiskupský archiv.
Müllerova mapa Čech, 1720.
Mapa Brdy a Rokycansko, č. 34, edice Klubu českých turistů, 1 : 50 000, 1. vydání 1999.
Mapa Brdy a Třemšínsko, č. 35, edice Klubu českých turistů, 1 : 50 000, 1. vydání 1994, aktualizovaný dotisk 1998.
www.mapy.cz – Hořovice, Obecnice.

Gelnar@vse.cz
GelnarMichal@seznam.cz
Vysoká škola ekonomická v Praze
Katedra německého jazyka (FMV)
Nám. W. Churchilla 4
130 67 Praha 3